

Svar på Remiss av En ny organisation för förvaltning av EU-medel (SOU 2024:22)

Sammanfattning

Region Gävleborg välkomnar möjligheten att komma med yttrande över SOU 2024:22 En ny organisation för förvaltning av EU-medel. Region Gävleborg är regionalt utvecklingsansvarig organisation (RUA) i Gävleborgs län. Utifrån rollen som RUA ser Region Gävleborg två generella problem med utredningens slutsatser. Dels anser Region Gävleborg att utredningen har ett ensidigt fokus på kostnadseffektivitet och att den föreslagna centralisering som naturligt följer av detta underminerar viktiga principer om att reella och demokratiskt förankrade utvecklingsbehov i regionerna ska styra fondernas användning. Dels anser Region Gävleborg att utredningen i vissa delar inte tillräckligt beaktar regionernas strategiska och samordnande roll enligt lagen om det regionala utvecklingsansvaret (2010:630).

Region Gävleborg gör därför följande ställningstaganden i förhållande till utredningens förslag:

Region Gävleborg avstyrker en strategisk roll för Strukturfondspartnerskapen eftersom regionen anser att en sådan strategisk roll är en del av, och i konflikt med, regionernas regionala utvecklingsansvar enligt lagen om det regionala utvecklingsansvaret (2010:630).

Region Gävleborg avstyrker en minskning av antalet ERUF-program eftersom regionen anser att det minskar möjligheterna till regionalt ägarskap och anpassning, och därmed fondens samhällsnytta.

Region Gävleborg avstyrker att länsstyrelsernas ansvar koncentreras mellan länen och till jordbruksverket eftersom regionen anser att fondernas nytta är beroende av närvaro i en regional kontext.

Region Gävleborg ser både för- och nackdelar med att Tillväxtverket tar över ESF-rådets uppgifter och uppmanar regeringen att nogsamt beakta bibehållande av kompetens samt förslagets konsekvenser för fördelningen av statliga jobb över landet.

Kommentarer

Avsnitt 2.3

Region Gävleborg anser att utredningen har ett ensidigt fokus på kostnadseffektivitet

Utredningen syftar till att föreslå en organisation för en ändamålsenlig, effektiv och rättssäker förvaltning av EU-medel. Under avsnitt 2.3 Centrala begrepp förklarar utredningen vad som avses med begreppet ”effektivitet”. Utredningen introducerar en distinktion mellan ”yttre-” och ”inre” effektivitet. Distinktionen skiljer resurseffektivitet i förvaltningen - ”inre”, från fondernas förmåga att uppnå samhällsnytta - ”yttre” (s.84). Region Gävleborg anser att distinktionen i sig är användbar, men att utredningen sedan gör ett väldigt förenklat antagande i att inre och yttre effektivitet har ett nära och positivt samband:

”hög inre effektivitet, till exempel snabb och rättssäker handläggning till låg kostnad, ger goda förutsättningar att också uppnå hög yttre effektivitet” (s.84-85).

Region Gävleborg menar tvärtom att en sådan smal definition av inre effektivitet, t.ex. snabb handläggning till låg kostnad, ofta kan stå i konflikt med yttre effektivitet och att det inte går att uttala sig om effektivitet i en bredare bemärkelse utan att också beakta den yttre effektiviteten. För utredningens syfte, att föreslå en effektiv och ändamålsenlig organisation i bredare bemärkelse, behöver yttre effektivitet få en självständig plats i vågskålen jämte inre effektivitet. Eftersom utredningen har kommit fram till sina förslag utan att tillhandahålla någon analys av yttre effektivitet anser Region Gävleborg att regeringen behöver väga in en analys av yttre effektivitet innan den tar ställning till utredningens förslag. Till exempel menar Region Gävleborg att en analys av den yttre effektiviteten behöver beaktas gällande avsnitt 7.6.4.

Avsnitt 7.6.4

Region Gävleborg avstyrker bedömningen ”att antalet program inom ERUF bör minska”

Region Gävleborg delar den bild som tecknas i utredningen: att Sverige är ett land med stora regionala skillnader med avseende på ”förutsättningar, utmaningar och behov”. Utredningen skriver att regional förankring och anpassning därför är en utgångspunkt i utredningen (s. 342-343). Region Gävleborg anser dock att den sagda utgångspunkten inte alls kommer till uttryck i slutledningen som leder fram till utredningens bedömning att antalet ERUF-program bör minska (s.342). För att landa i slutsatsen att antalet ERUF-program bör minska presenterar utredningen ett antal fördelar (s.343) med att minska antalet ERUF-program, samtliga relaterade till ”inre effektivitet”. Utredningen vidrör dock inte de uppenbara nackdelar som detta skulle innebära i förhållande till det som utredningen benämner som sin utgångspunkt; regional förankring och regional anpassning. Region Gävleborg menar att en bedömning som endast presenterar sin utgångspunkt utan att sedan förhålla sig till den när den väger för- och nackdelar inte går att ta på allvar.

Region Gävleborg anser att regional förankring och regional anpassning är centrala delar i det som utredningen benämner ”yttre effektivitet” och att detta perspektiv behöver beaktas i en bedömning av hur många ERUF-program som är

lämpliga i Sverige. Diskussionen om hur många ERUF-program som är lämpliga i Sverige behöver också knytas an till en förståelse av det Regionala utvecklingsuppdraget och regionalfondernas vikt för genomförande av regionala utvecklingsinsatser ([se t.ex. SKR 2020, finansiering av regionalt utvecklingsarbete](#)).

Avsnitt 7.8

Region Gävleborg avstyrker en mer ”strategiskt orienterad” roll för strukturfondspartnerskapen

Region Gävleborg avstyrker utredningens förslag 7.8 om mer ”strategiskt orienterad” roll (s.351) för framtida strukturfondspartnerskap. Detta eftersom regionen anser att en sådan roll utgör en del av regionernas ansvar enligt lagen om det regionala utvecklingsansvaret (2010:630) och därmed står i konflikt med regionernas roll som regionalt utvecklingsansvariga.

Utredningen motiverar den föreslagna strategiska rollen för strukturfondspartnerskapen med att ledamöterna i regel har strategiska roller i sina organisationer och att strategiska ”[...] arbetsuppgifter blir ett mer ändamålsenligt sätt att använda ledamöternas kompetens” (s.354). Region Gävleborg anser att detta är felaktig slutledning orsakat av en sammanblandning av olika sorters strategiska roller. Regionen menar att strategiskt regionalt utvecklingsarbete, till exempel ”utformande av utlysningssplaner och utlysningar” (s.351) måste grunda sig i helhetsbedömningar av pågående regionala utvecklingsinsatser och att sådana bedömningar är en naturlig del av myndighetsrollen som regionalt utvecklingsansvarig. Att som strukturfondspartnerskapets ledamöter inneha en strategisk roll hos någon av parterna på arbetsmarknaden, i civilsamhället, på ett lärosäte, eller i en kommun är inte att ägna sig åt helhetsbedömningar av regionalt utvecklingsarbete. För att genomföra strategiska helhetsbedömningar av det regionala utvecklingsarbetet krävs ett antal årsheltidstjänster som ägnar sig åt detta. Att göra sådana helhetsbedömningar är en kompetens som regionerna anskaffat för att kunna fullgöra det regionala utvecklingsansvaret. Om också strukturfondspartnerskapet (eller förvaltande myndighet för att stödja strukturfondspartnerskapet) skulle ta sig an sådana arbetsuppgifter, skulle det innebära en dubblering av roller.

Region Gävleborg anser att strukturfondspartnerskapens rådgivande roll i strategiskt arbete är viktig, men att strategiska roller med utgångspunkt i respektive perspektiv måste särskiljas från strategiskt arbete med utgångspunkt i det regionala utvecklingsuppdraget och det är den senare sortens arbete som bör präglade det strategiska ägarskapet av fonderna.

Region Gävleborg anser att skrivningen på s. 355 om att förvaltande myndighet även fortsättningsvis ”bör samråda” med regionalt utvecklingsansvarig behöver stärkas till ”ska samråda”. Detta eftersom ett sådant samråd är centralt för att säkerställa den strategiska relevansen av regionala utvecklingsinsatser i förhållande till regional utvecklingsstrategi och redan pågående insatser.

Avsnitt 7.3.1 och 7.3.2

Region Gävleborg avstyrker att länsstyrelsernas ansvar koncentreras mellan länen och till jordbruksverket

Region Gävleborg är regionalt utvecklingsansvarig myndighet i Gävleborgs län och med detta ansvar följer att samordna insatser för länets utveckling. Region Gävleborg anser att samordningen av insatser som påverkar regional utveckling i länet kraftigt försvåras när myndighetsuppdrag med påverkan på den regionala utvecklingen försvinner från en regional kontext.

Projekt och investeringsstöd finansierade av jordbruksfonden, så kallad landsbygdsutveckling, är insatser som ofta kan öka sin nytta i den utsträckning de samordnas och anpassas till en regional kontext och regionala behovsägare. Det är därför av stort värde att sådana projektinsatser fortsatt handläggs i sin regionala kontext.

Region Gävleborg delar utredarnas bedömning att det finns ”sämre förutsättningar för automatisering” (s.304) när det gäller projekt- och investeringsstöd än när det gäller areal- och djurbaserade stöd, men vill ifrågasätta utgångspunkten att automatisering är önskvärt närhelst det är möjligt. Region Gävleborg anser att detta underskattar värdet av den regionala kompetens som byggs upp i en förvaltande myndighet vid handläggning av stöd och värdet av att denna kompetens finns i en regional kontext. Myndighetsuppdragens närvaro i länen bidrar också till regeringens möjlighet att få kunskap om läget i landet.

Region Gävleborg anser också att en centralisering riskerar att försvaga den regionala kompetensen inom areella näringar som är en viktig förutsättning för att stärka den regionala livsmedelsförsörjningen enligt Gävleborgs handlingsplan för nationell livsmedelsstrategi som Region Gävleborg tagit fram bland annat tillsammans med länsstyrelsen Gävleborg. Region Gävleborg anser för övrigt att en centralisering av arbetsuppgifter relaterade till livsmedelsförsörjning är problematisk i ett läge där Sverige eftersträvar lokal livsmedelsförsörjning, stärkt beredskap och i andra avseenden stärker länsstyrelsens uppdrag på området.

Avsnitt 7.6.1

Region Gävleborg ser både för- och nackdelar med att Tillväxtverket tar över ESF-rådets uppgifter

Region Gävleborg ser vissa fördelar med att samla hanteringen av ERUF, Europeiska socialfonden (ESF) och Fonden för en rättvis omställning (FRO) hos en förvaltande myndighet och att den myndigheten blir Tillväxtverket. Region Gävleborg anser att det kan finnas potential att uppnå vissa synergieffekter mellan fonderna som hittills uteblivit på grund av fondernas separata hantering och arbetssätt.

Region Gävleborg vill dock understryka att majoriteten av medlen inom ESF+ syftar till områden som inte faller inom Tillväxtverkets nuvarande ansvarsområde, vilket innebär att det blir viktigt att regeringen hanterar ESF-rådets upparbetade

kompetens och resurser varsamt så att dessa i möjligaste mån kan följa med vid ett eventuellt överförande av uppgifter mellan myndigheterna. Från ett regionalt utvecklingsperspektiv är det också viktigt att omorganisationen inte medför ett glapp i myndigheternas förvaltningsförmåga och Region Gävleborg vill uppmärksamma regeringen på att det inte finns något egentligt andrum för omorganisation mellan programperioderna, eftersom programperioderna i praktiken överlappar varandra.

Slutligen vill Region Gävleborg också uppmärksamma regeringen på att sammanslagning av myndigheter och omfördelning av uppgifter mellan myndigheter kan få stora konsekvenser för en arbetsmarknadsregion när statliga jobb försvinner eller tillkommer. Detta faktum behöver beaktas vid implementering av utredningens förslag av sammanslagning av ESF-rådet och Tillväxtverket samt omfördelning av uppgifter mellan länsstyrelser.

Patrik Stenvard
Regionstyrelsens ordförande

Katrien Vanhaverbeke
Regional Utvecklingsdirektör